

Pilotutvärdering av ämnet tyska på grundnivå

RAPPORTEN ÄR EN DEL AV HUMANISTISKA OCH TEOLOGISKA FAKULTETERNAS
ARBETE MED KVALITETSSÄKRING OCH UTVÄRDERING

Pilotutvärdering av ämnet tyska på grundnivå

Rapporten är en del av
Humanistiska och teologiska fakulteternas arbete med
kvalitetssäkring och utvärdering

Hege Markussen, utbildningsledare

2017-06-14

LUNDS UNIVERSITET
Humanistiska och teologiska fakulteterna

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
Introduktion.....	2
Kvalitetssäkringsarbetets bakgrund och historik	3
Universitetskanslersämbetets pågående och planerade utvärderingar	3
Lunds universitets kvalitetssäkringsarbete.....	6
Pilotutvärderingens upplägg och genomförande.....	8
Utvärderingens del ett: bedömning av examensarbeten	9
Utvärderingens del två: Granskning av utbildningens innehållsliga och progressionsmässiga kvalitet	12
Bedömningskriterier	12
Bedömningsunderlag	13
Bedömning och åtgärder.....	14
Studentmedverkan i pilotutvärderingen	16
Erfarenheter av pilotutvärderingen	17
Avslutande kommentarer	18
Referenser.....	19
Dokument.....	19
Länkar	19

Introduktion

Under 2016 har en pilotutvärdering av grundutbildningen i tyska genomförts vid Humanistiska och teologiska fakulteterna (HT) i syfte att ta fram en metod för utvärdering av utbildning bestående av fristående kurser som leder till examen. Arbetet är delvis en del av Lunds universitets mer omfattande arbete med att ta fram en kvalitetsäkringspolicy samt utveckla universitetsgemensamma utvärderingsverktyg, delvis fakulteternas eget initiativ för att sätta ljuset på denna typ av utbildningar i en utvärderingskontext. Pilotutvärderingen finansierades av avdelningen Kvalitet och utvärdering.

HT-fakulteternas utbud av utbildningar som leder till examen består av 44 huvudområden på grundnivå, varav 39 kan uppnås genom fristående kurser (sju av dessa 39 huvudområden har ett antal specialiseringar/inriktningar).¹ Det starka inslaget av fristående kurser innebär särskilda utmaningar i kvalitetshänseende. Gemensamt för de flesta av dessa utbildningar är att antalet studenter på grundkurserna är betydligt högre än på fortsättnings- och kandidatkurserna samt att uppföljning av studentkullar (studenter som påbörjar utbildningen samtidigt) är en mycket större utmaning än vid utbildningsprogram. Av de 39 utbildningar på grundnivå som består av fristående kurser som leder till examen finns 17 examina i olika språk varav enbart utbildningarna i engelska och ryska har separata språk- och litteraturvetenskapliga inriktningar.² I de övriga språkutbildningarna varvas språkvetenskap och litteraturvetenskap. Grundutbildningen i tyska är ett exempel på en utbildning med en trubbig pyramid där många studenter läser ämnet under en eller två terminer men relativt få av dessa fortsätter till kandidatnivå. Större delen av verksamheten ligger därför före kandidatnivån och det stora flertalet studenter läser språket som ett praktiskt eller nyttigt komplement till studier inom andra huvudämnen, exempelvis ekonomi eller samhällsvetenskap. En annan identifierbar grupp studenter utgörs av dem med speciella yrkesplaner, som språklärare eller översättare.

Vid HT-fakulteterna finns behov av en utvärderingsmetod som kvalitetssäkrar varje nivå i utbildningarna på ett bättre sätt än Universitetskanslersämbetets (UKÄ) senaste utvärderingar av utbildning på grund- och avancerad nivå, som fokuserade på examensarbetenas resultat och måluppfyllelse.

Denna rapport beskriver pilotutvärderingen och dess resultat och syftar till att ge en bild av utvärderingsprocessen. Den innehåller även reflektioner med utgångspunkt i erfarenheter av pilotutvärderingen. Sammantaget ska rapporten kunna ligga till grund för utveckling av en utvärderingsmetod som fångar kvaliteten i alla delar av fakulteternas utbildningar. Rapporten ger också en bild av den kontext och de förväntningar som ligger till grund för att pilotutvärderingen kom till stånd.

¹ På avancerad nivå finns 20 huvudområden med ett stort antal specialiseringar/inriktningar samt möjlighet att ta ut magisterexamen inom vissa av dem. De flesta av dessa examina kan enbart uppnås genom utbildningsprogram medan sex examina på avancerad nivå kan uppnås genom fristående kurser. Se *Huvudområden och examensbenämningar* (Dnr U 2017/199).

² Inom huvudområdet svenska på grundnivå finns specialiseringarna svenska som andraspråk, språklig inriktning och språkkonsultarbete. Examen i språkkonsultarbete uppnås dock enbart genom utbildningsprogrammet.

Kvalitetssäkringsarbetets bakgrund och historik

Universitetskanslersämbetets (UKÄ) kvalitetssäkringssystem 2017–2022 stipulerar fyra olika typer av granskningar: prövningar av examenstillstånd, utbildningsutvärderingar, tematiska utvärderingar och granskningar av lärosätens kvalitetssäkringsarbete.³ I samtliga utvärderingar aviserar UKÄ ett särskilt fokus på studentinflytande, arbetsmarknad och arbetsliv samt jämställdhet.⁴ Det är mot bakgrund av detta nya kvalitetssäkringssystem som landets lärosäten, inklusive Lunds universitet det senaste året har arbetat proaktivt för att kunna ta större ansvar för kvalitetssäkring och utvärdering av utbildning på grund- och avancerad nivå. Lärosätena förväntas ta ett större ansvar för uppföljning av sina utbildningar, och UKÄ kommer att utvärdera hur väl lärosäten tar sig an detta uppdrag. Det är dessa granskningar av lärosätens kvalitetssäkringsarbete som är mest relevanta som bakgrund och kontext till HT-fakulteternas pilotutvärdering av tyska. I syfte att ge en mer heltäckande bild av det fokus på kvalitetssäkring som ligger till grund för Lunds universitets, och då också HT-fakulteternas arbete med uppföljning av utbildning, beskrivs också de andra delarna av kvalitetssäkringssystemet i denna del av rapporten.

Universitetskanslersämbetets pågående och planerade utvärderingar

Prövningar av examenstillstånd för statliga universitet och högskolor utförs och beslutas av UKÄ. Detta gäller examina som universiteten som myndigheten får tillstånd att utfärda. På Lunds universitets examensavdelnings hemsida listas de examina Lunds universitet utfärdar.⁵ Lunds universitets lokala organisation för inrättandeprovning av nya utbildningar, inom ramen för de examina lärosätet har befogenhet att utfärda, består av följande delar: provning inför inrättande av utbildningsprogram, vilka beslutas av universitetets utbildningsnämnd, samt provning inför inrättande av utbildning bestående av fristående kurser som leder till examen, som beslutas av respektive fakultets styrelse.⁶

³ UKÄs tidplan för de olika utvärderingarna finns att tillgå här: <http://uka.se/download/18.67f90ad11593fd0dd2db3bc8/1487841880244/tidsplan-granskningar-2017-2022.pdf>

⁴ UKÄs redovisning av regeringsuppdraget finns att tillgå på <http://uka.se/om-oss/publikationer--beslut/rapporter/rapporter/2016-09-30-nationellt-system-for-kvalitetssakring-av-hogre-utbildning.html>

Kvalitetssäkringssystemet har sina utgångspunkter i Högskolelagen, Högskoleförordningen och principerna för kvalitetssäkring av högre utbildning inom Europa, de så kallade ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). Dessa finns att tillgå i svenska översättning här: <http://uka.se/download/18.2b5bdd71593fab953bdc5ff/1487841879254/ESG-svensk-oversattning.pdf>

⁵ <http://www.lu.se/studera/examen-och-karriar/ansok-om-examen/examina> Lokal ordning för examina på grund- och avancerad nivå vid Lunds universitet: <http://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/lokal-ordning-for-examina-och-utbildningar-pa-grundniva-och-avancerad-niva-vid-lu.pdf>

⁶ För inrättandeprovning av utbildningsprogram finns en handledning fastställd av rektor 2008. Denna är under revidering. <http://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/valideringshandlednfrom2008.pdf>

UKÄ planerar att genomföra vissa *utbildningsutvärderingar* under perioden 2017-2022. Dessa fokuseras kring forskarutbildningar, legitimationsutbildningar samt utvärderingar på förekommen anledning (dvs. om UKÄ får information om brister i en utbildning antingen genom granskningar av lärosätens kvalitetssäkringsarbete eller på annat sätt).

Utvärderingen av forskarutbildningen startade med en pilotutvärdering 2016, där HT-ämnet religionshistoria utvärderades och godkändes. Under 2017 utvärderas inom HT religionshistoria med islamologi, historia och konsthistoria. Under 2018 ska litteraturvetenskap utvärderas. UKÄ räknar med att utvärdera ca en tredjedel av landets forskarutbildningar.

Det som också är relevant för HT är att avseende utvärdering av legitimationsutbildningar kommer UKÄ:s fokus att ligga på landets lärarutbildningar. Samtliga utbildningar som leder till förskolläraryxamen, grundläraryxamen, ämnesläraryxamen och yrkesläraryxamen ska utvärderas. För ämnesläraryxamen kommer ett urval av ämnen att granskas: svenska, matematik, samhällskunskap, idrott och hälsa, musik, bild och dans. UKÄ initierade en pilotutvärdering hösten 2016.⁷

De *tematiska* utvärderingarna ska ge UKÄ underlag för nationella jämförelser av lärosätens arbete med ett antal frågor som regleras i lag och förordning. Alla lärosäten utvärderas härvid samtidigt utifrån exempelvis frågeställningar rörande breddad rekrytering, internationalisering, hållbar utveckling, jämställdhet samt utbildningarnas användbarhet och förberedelse för arbetslivet.⁸

Den första tematiska utvärderingen är redan igång och handlar om hållbar utveckling i lärosätenas utbildningar. Lunds universitets arbete med lärosätets självvärdering leddes vid avdelningen Kvalitet och utvärdering som efter förfrågan om information från fakulteterna och institutionerna sammanställde och skickade in universitetets självvärdering den 7 mars 2017.

UKÄs *granskningar av lärosätets kvalitetssäkringsarbete*, de så kallade lärosätetsgranskningarna, syftar till att granska lärosätenas interna system för kvalitetssäkring. Landets samtliga universitet och högskolor ska granskas under perioden 2017–2022, och enligt planeringen ska Lunds universitet granskas 2020–2021. Pilotgranskningar pågår under 2017 vid Blekinge tekniska högskola, Högskolan Dalarna, Newmaninstitutet och Umeå universitet. Beslut om omdömen förväntas komma under senhösten 2017.⁹

Det är i huvudsak med tanke på sådana granskningar som lärosätenas arbete har utformats. Vid ett antal lärosäten har det resulterat i formella dokument som beskriver vilka komponenter som ingår i lärosätets kvalitetssäkringssystem och vilka uppdrag

⁷ Ytterligare information om pilotgranskningen finns att tillgå här: <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/utbildningsutvarderingar/pilotutvardering-av-lararutbildningar.html>

⁸ <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/tematiska-utvarderingar.html>

⁹ Vägledning, mall för självvärdering och ytterligare information finns att tillgå på <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/granskningar-av-larosatenas-kvalitetssakringsarbete/pilotgranskning-2017.html>

som kommuniceras från universitetsledningen till fakultetsledningarna. En central frågeställning i detta arbete är vilka typer av uppföljning av utbildning ett adekvat kvalitetssäkringssystem måste innehålla för att det ska bli godkänt av UKÄ, och bör innehålla för att lärosätet och utbildningsmiljöerna ska tycka att det är bra, effektivt och kvalitetsutvecklande. UKÄ:s perspektiv på ett bra kvalitetssäkringssystem kommuniceras bland annat i vägledningen för pilotgranskningen och i mallen för pilotgranskningens självvärdering. I vägledningen hänvisar UKÄ till *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*¹⁰ och skriver:

Enligt ESG ska lärosätena bland annat ha en kvalitetssäkringspolicy (standard 1.1), och det ska finnas processer för hur utbildningar inrättas (standard 1.2) samt uppföljning av hur de uppfyller målen (standard 1.9). Standard 1.10 i ESG slår fast att lärosätena återkommande ska genomgå extern granskning. UKÄ:s ståndpunkt är att detta säkerställs genom de granskningar som UKÄ genomför, men utesluter inte att lärosätena själva kan initiera externa granskningar av sin verksamhet.¹¹

Vidare förklaras att UKÄ:s granskningar kommer att vara inriktade på ”att granska om lärosätens kvalitetssäkringsarbete, på ett systematiskt och effektivt sätt, bidrar till att säkra och utveckla utbildningarnas kvalitet på samtliga utbildningsnivåer”.¹² UKÄ vill också titta på ”huruvida kvalitetssäkringsarbetet är proaktivt och integrerat i lärosätets verksamhet”.¹³ Förutom kvalitetssäkrade processer för inrättande av utbildning, ska lärosäten således genomföra systematiska och formaliserade uppföljningar av utbildningarnas måluppfyllelse på ett sådant sätt att uppföljningarna är integrerade i verksamheten med syfte att säkra utbildningarnas kvalitet.

Externa granskningar är inte ett krav från UKÄ, då det externa perspektivet tillgodoses genom UKÄ-granskningarna. I pilotutvärderingens självvärderingsmall finns dessa kriterier konkretiserade som mer detaljerade uppmaningar och frågor. Ett antal formuleringar i mallen är relevanta för förståelsen av vad som förväntas vad gäller uppföljning av utbildning i form av utbildningsutvärderingar:

Redogör [...] för hur stor del av [utbildnings]utbudet som har kvalitetssäkrats och hur mycket som kvarstår samt redovisa en plan för hur samtliga utbildningar ska kvalitetssäkras på ett par års sikt.¹⁴

Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarnas utformning och genomförande. Åtgärder som planeras

¹⁰ <http://uka.se/download/18.2b5bdd71593fab953bdc5ff/1487841879254/ESG-svensk-oversattning.pdf>

¹¹ Vägledning för granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete. Pilotstudie, s. 8.

¹² Ibid, s 9.

¹³ Ibid.

¹⁴ Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete. Självvärdering, s. 1-2.

eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras till relevanta intressenter.¹⁵

Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp och utvärdera att studenternas faktiska läranderesultat motsvarar de förväntade läranderesultaten. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av sådan granskning kommuniceras till relevanta intressenter.¹⁶

Lärosätet arbetar systematiskt med att utveckla, följa upp och utvärdera utbildningarna för att säkerställa att de är användbara och utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras till relevanta intressenter.¹⁷

Dessa och andra frågor i självvärderingsmallen visar tydligt att den uppföljning som ska komma till stånd av utbildningarna måste utföras av och i utbildningsmiljön och måste fokusera på varje utbildnings specifika mål, genomförande och arbetslivskoppling.

Lunds universitets kvalitetssäkringsarbete

Lunds universitet ingår i ett kvalitetssamarbete med Stockholms universitet, Uppsala universitet och Göteborgs universitet (det så kallade SLUG-samarbetet). Inom ramen för SLUG kan även fakultetsnära samarbeten etableras kring kvalitetssäkringsarbetet. Det finns etablerade samarbeten mellan andra svenska lärosäten, exempelvis den så kallade Treklövern (Linnéuniversitetet, Karlstads universitet och Mittuniversitetet), som också inbegriper avtal kring ömsesidig extern granskning. En försvårande omständighet för SLUG-samarbetet är att lärosätena har hunnit olika långt i sina respektive processer.

Göteborgs universitet beslutade om en *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Göteborgs universitet* 2016-06-27 (Dnr V 2016/378). I den formuleras universitetsledningens kvalitetssäkringsuppdrag till fakulteterna. Varje fakultet förväntas förutom att bedriva ett kontinuerligt uppföljnings- och utvecklingsarbete, initiera utvärderingar med extern bedömning av samtliga utbildningar inom en sexårsperiod. Utvärderingarna kan resultera i att fakulteten beslutar om åtgärder eller eventuellt avveckling av utbildning, och resultaten kommuniceras till universitetsledningen i samband med kvalitetsdialoger.¹⁸ *Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar* beslutades 2016-10-25 (Dnr UFV 2015/475) och skiljer sig inte avsevärt från Göteborg universitets policy. Även i Uppsala förväntas fakulteterna, förutom att genomföra årliga uppföljningar, att

¹⁵ Ibid, s.3.

¹⁶ Ibid s. 8.

¹⁷ Ibid .s.9.

¹⁸ http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1579/1579937_policy-f--r-kvalitetss--kring-och-kvalitetsutveckling-av-utbildning.pdf

utvärdera samtliga utbildningar med extern bedömning inom en sexårsperiod.¹⁹ Stockholms universitet är liksom Lunds universitet inte i hamn med sitt arbete och inga formella beslut har fattats. En beredningsgrupp för utbildningsutvärdering och system för kvalitetssäkring bildades 2016 av lärosätets rektor.

Under 2016 har Lunds universitet drivit ett kvalitetssäkringsprojekt (KSP) i syftet att ta fram förslag till ett universitetsgemensamt system för kvalitetssäkring. Projektet har letts vid avdelningen Kvalitet och utvärdering tillsammans med representanter för fakulteterna. Projektet är avslutat och slutrapporten lägger fram tre processer som Lunds universitets kvalitetssäkringssystem ska vila på: inrättandeprövning av ny utbildning, utvärdering av pågående utbildning och regelbunden uppföljning av utbildning.²⁰ Inga beslut om Lunds universitets kvalitetssäkringssystem har dock ännu fattats. En arbetsgrupp med representanter från den gemensamma universitetsutbildningsnämnden, (prodekaner med ansvar för utbildning från Naturvetenskapliga fakulteten, Medicinska fakulteten och Humanistiska och teologiska fakulteterna samt utvärderingschef och studentrepresentant) har på nämndens uppdrag utarbetat ett förslag till en formalisering av Lunds universitets kvalitetssäkringssystem som till sitt innehåll liknar Göteborgs universitets policy och Uppsala universitets riktlinjer. Förslaget har skickats på remiss till fakulteterna med svarsdatum 2017-10-09.

Vid HT-fakulteterna har kvalitetssäkringsarbetet varit inriktat på de tre processer för kvalitetssäkring som nämns i KSP-projektets slutrapport. Vid inrättande av ny utbildning följer vi universitetets validering (numera kallad inrättandeprövning) av utbildningsprogram med en liknande process också för huvudområden, formaliserad i *Minimikrav vid implementering av LU:s riktlinjer för validering av ej programbaserad utbildning som kan leda till examen.*²¹

Den årliga uppföljningen av utbildning sker vid Lunds universitet genom kvalitetsdialoger mellan universitetsledningen och fakultetsledningarna. Vid HT har vi haft årliga kvalitetsdialoger mellan fakultetsledningen och institutionsledningarna sedan 2011. De två första åren var dialogerna inriktade på arbetet med Education Quality 2011 (EQ11). 2012 och 2015 var dialogerna till stor del tematiskt baserade. Under 2016 och 2017 har kvalitetsdialogerna utvecklats i sin systematik och i sitt djup och utgör nu en central del av fakulteternas systematiska uppföljning av utbildningskvalitet.²² Att på detta vis kunna visa upp ett systematiskt uppföljningsarbete av hög kvalitet är ett viktigt och stort steg för HT i det proaktiva arbetet. Pilotutvärderingen i tyska är en viktig del av HTs förberedande arbete inför framtida fakultetsinitierade utbildningsutvärderingar.

Inom ramen för projektet KSP har man under 2016 tittat på olika sätt att utvärdera utbildningar, och diskussionerna tog sin utgångspunkt i frågan: om fakulteterna själva ska utvärdera sina utbildningar framöver, enligt vilka metoder ska utvärderingarna genomföras? Med vilka underlag, bedömningskriterier och bedömare ska vi på bästa

¹⁹ http://regler.uu.se/digitalAssets/598/c_598494-I_3-k_riktlinjer-uu-modell-for-utbildningsutvarderingar-ufv-2015-475.pdf

²⁰ Ekberg, Åsa, 2017-03-16, *Kvalitetssäkringsprojektet. Rapport till projektägaren.*

²¹ http://www.ht.lu.se/uploads/media/Riktlinjer_foer_validering_av_huvudomraade_2011-11-02.pdf

²² För 2017 års kvalitetsdialogers innehåll, se PM 2017-05-24, Dnr STYR 2017/828

möjliga sätt kunna utvärdera våra utbildningar? På vilka sätt kan vi göra dessa utvärderingar relevanta för kvaliteten i våra utbildningar och hur kan vi göra detta på ett kombinerat kontrollerande och kvalitetsutvecklande sätt?

Vid Lunds universitet finns redan två framtagna förslag till utvärderingsmetoder:

1) *Utvärdering av kvaliteten av universitetets utbildningar – en metod och vägledning*²³

Denna metod har sitt fokus på programutbildningar och har under 2016 testats i provutvärderingar av två programutbildningar, vid Samhällsvetenskapliga fakulteten och Konstnärliga fakulteten. En viktig lärdom från dessa provutvärderingar har varit att metoden har för stort fokus på statistiska och administrativa aspekter av utbildningarna och för lite fokus på utbildningarnas innehåll. Metoden utvärderar därför inte utbildningarnas kvalitet på ett tillfredsställande sätt.

2) *Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten*

Denna metod riktar sig enbart mot bedömning av examensarbeten och syftar till att användas som en ”oberoende värdemätare” på kvaliteten i examensarbeten på grund- och avancerad nivå. Den är inte tänkt att användas som överprövning av examination.²⁴ Denna metod har inte testats i provutvärderingar, men vi har hämtat inspiration från den i delar av pilotutvärderingen.

Någon ny utvärderingsmetod etablerades aldrig inom projektet KSP, men provutvärderingarna av metod nr 1 ovan och pilotutvärderingen av tyska är alla en del av detta arbete. Det är i nuläget osäkert hur metodutvecklingsarbetet kommer att fördelas på fakulteterna och avdelningen Kvalitet och utvärdering. Fakulteternas utbildningsledare har skapat ett eget forum för diskussion och erfarenhetsutbyte i kvalitetsfrågor.

Pilotutvärderingens upplägg och genomförande

Utvärderingen av ämnet tyska innefattade kvalitetsgranskning av de kurser som inom ramen för successiv fördjupning leder till filosofie kandidatexamen (1–90 hp). Ämnets nybörjarkurs, som är en viktig rekryteringsbas för grundkursen och som har blivit en central del av ämnets utbildning, inkluderades också i utvärderingen.

Utvärderingen var en process i två delar där första delen bestod av bedömning av kvaliteten i åtta utvalda examensarbeten på kandidatnivå, och andra delen var en bredare bedömning av hela utbildningens kvalitet. Det rekryterades bedömare till

²³ <http://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/metodforutvardering2013.pdf>

²⁴ Metoden är i stort sett hämtad från Nilsson, Karl-Axel, *Direkt Kvalitetsäkring, Rapport nr 2009:255*, <http://www.medarbetarwebben.lu.se/sites/medarbetarwebben.lu.se/files/direkt-kvalitetssakring-bedomning-av-utbildningens-resultat-och-relevans-rapport-2009-255.pdf> Själva metoden är beskrivet i ett PM av Erik Hedberg vid avdelningen Kvalitet och utvärdering 2015-09-09, som tyvärr inte finns tillgänglig på universitetets hemsidor.

bedömning av examensarbeten som ett första steg i utvärderingen. Deras skriftliga bedömningar skulle sedan bli en del av underlaget till bedömargrupp två, som på så sätt skulle granska utbildningarnas innehållsliga kvalitet med examensarbetenas externa bedömning som garant för att studenterna faktiskt uppnår Högskoleförordningens examensmål. På grund av oklarheter i instruktionerna till bedömargrupp två blev detta tyvärr inte genomfört, och de två bedömargruppernas granskningar står kvar som två separata utvärderingar.

Syftet med de två delarna var att förena ett innehållsligt fokus på de enskilda kursernas kvalitet, och progressionen mellan dem, med en resultatorienterad granskning av i vilken grad studenterna genom sina examensarbeten kan sägas ha uppnått Högskoleförordningens examensmål. Utvärderingens fokus var initialt riktat mot dessa två aspekter: innehållslig kvalitet kombinerad med granskning av examensarbeten. Bedömningskriterier och underlag var mindre fokuserade på områden som till exempel studentrekrytering, retention och examensfrekvens, lärandemiljö, arbetsmarknad och kvalitetsarbete, som är de kriterieområden som finns i Lunds universitets nu gällande utvärderingsmetod. Det visade sig snabbt att detta inte var tillräckligt för bedömarna för att få en helhetsbild av utbildningen, och denna typ av uppgifter kompletterades delvis med skriftligt underlag och delvis genom intervjuer med studenter och personal.

Utvärderingens del ett: Bedömning av examensarbeten

Urvalet av examensarbeten inkluderade fyra språkvetenskapliga arbeten och fyra litteraturvetenskapliga arbeten från tidsperioden VT13 - HT15.²⁵ Intentionen var att i urvalet ta hänsyn till examensarbetenas betyg för att få lika många arbeten med betyget G som VG. Det visade sig dock att samtliga litteraturvetenskapliga arbeten under perioden hade fått betyget VG, och urvalet innehöll därför en majoritet av arbeten med betyget VG. Ur de två kategorierna gjordes ett slumpmässigt urval av examensarbeten. Examensarbetena anonymiserades, och de sakkunniga informerades inte om examensarbetenas betyg. Utöver examensarbetena ingick i bedömningsunderlaget kursplanen för kandidatkursen i tyska och Humanistiska och teologiska fakulteternas examensbeskrivning för filosofie kandidatexamen, som innehåller såväl Högskoleförordningens examensmål som lokala mål. Dokumentation som berör den information studenterna får inför examensarbetet, handledning eller andra specifika villkor kopplade till arbetet och/eller betygssättningen ingick inte i bedömningsunderlaget.

Kvaliteten i examensarbetena skulle bedömas utifrån följande kriterier relevanta för utbildningens examens- och kursmål, hämtade från *Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten*.²⁶

²⁵ Under denna period hade ett antal studenter examinerats på ett motsvarande arbete om 15 hp med didaktisk inriktning inom lärarutbildningen. Detta räknas dock inte som ett examensarbete eftersom de examineras på examensarbeten i sina huvudämnen. Dessa uppsatser inkluderades därför inte i utvärderingen.

²⁶ Se fotnot 24.

I examensarbetet har studenten

1. valt en tydlig avgränsad och rimlig frågeställning för ett examensarbete på kandidatnivå
2. sökt och identifierat tidigare publicerat vetenskapligt material, relevant för det valda arbetsområdet
3. förstått, värderat och skriftligt sammanfattat detta material (punkt 2)
4. med teoretisk förankring valt idé och hypotes för det självständiga arbetet
5. med val av relevanta metoder och adekvat kompetens genomfört problemutredningen och dragit rimliga slutsatser
6. använt ett ändamålsenligt och tydligt språk samt använt ett korrekt sätt att hantera citeringar, källhänvisningar, referenser etc.
7. på ett relevant sätt redovisat underlag för prövning av de mål avsedda för examensarbetet som beskrivs i kursplanen för kandidatkursen i tyska (TYSK01) och i Humanistiska och teologiska fakulteternas examensbeskrivning för filosofie kandidatexamen.²⁷

Sakkunniga för bedömningen av examensarbeten var Magnus Pettersson Ängsal, lektor i tysk språkvetenskap vid Göteborgs universitet och Thomas Frank Grub, lektor i tysk litteraturvetenskap vid Uppsala universitet. Varje sakkunnig bedömde fyra uppsatser inom sin specialisering (språkvetenskap respektive litteraturvetenskap) och gjorde en skriftlig sammanfattning av på vilka sätt och hur väl varje examensarbete uppfyller kriterierna. Bedömningarna skulle återges i omdömena Mycket hög kvalitet, Hög kvalitet eller Bristande kvalitet. Varje uppsats granskades således av enbart en sakkunnig. Eftersom granskningen skulle ingå i en ytterligare granskning av hela utbildningen (del två) gjordes bedömningen att detta var tillräckligt. Det är därför olyckligt för denna utvärdering att granskningarna av examensarbetena inte blev en del av granskningen av hela utbildningen. Enligt Lunds universitets *Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten* bör varje uppsats granskas av tre bedömare och ”inget examensarbete bedöms enbart av en kollega”.²⁸

Båda bedömarna levererade noggranna och detaljerade granskningar av examensarbetenas styrkor och svagheter relaterade till kriterierna. Två examensarbeten med betyget G och fyra examensarbeten med betyget VG fick omdömet hög kvalitet. Inget examenarbete bedömdes ha mycket hög kvalitet och ett examensarbete med betyget VG fick bristande kvalitet.

Båda bedömarna uttryckte i sina omdömen svårigheter med att relatera examensarbetena till de två skalorna U, G, VG och Universitetskanslersämbetets omdömesskala med bristande kvalitet, hög kvalitet och mycket hög kvalitet. Då ett godkänt examensarbete inte nödvändigtvis uppvisar hög kvalitet, och ett examensarbete med betyget VG inte nödvändigtvis anses ha mycket hög kvalitet, kan inte dessa två skalor omsättas till varandra, även om de båda är skalor med tre möjliga omdömen.

²⁷ Fakultetens examensbeskrivning nämns inte i *Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten*. I den visar punkt 7 enbart till kursplanen.

²⁸ PM, 2015-09-09, Hedberg, s 3.

Beslutet att använda Universitetskanslersämbetets omdömesskala, och att undvika betygsskalan som examensarbetena hade examinerats utifrån (U, G, VG) fattades utifrån tanken att granskningen inte var tänkt att utgöra en omprövning av examinationsresultatet. En av bedömarna valde dock att reflektera kring omdömen i båda skalorna. Det behövs ytterligare reflektion för att hitta ett mer adekvat sätt att kategorisera omdömen i granskningar av examensarbeten, då det verkar finnas svårigheter med att relatera den betygsskala enligt vilken arbetena har examinerats till Universitetskanslersämbetets omdömesskala. Tydliga omdömeskriterier är viktiga. I *Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten* förespråkas omdömen tillfredställande eller otillfredställande. Att ge omdömen enbart i två kategorier har emellertid även det sina begränsningar.

Vad gäller bedömningskriterierna påpekade båda sakkunniga att det finns vissa examensmål/lärandemål som inte kan bedömas enbart utifrån examensarbeten. Dessa var kopplade till kriterium nummer sju, där sakkunniga ska bedöma om arbeten på ett relevant sätt redovisat underlag för prövning av de mål avsedda för examensarbetet som beskrivs i kursplanen för kandidatkursen i tyska (TYSK01) och i Humanistiska och teologiska fakulteternas examensbeskrivning för filosofie kandidatexamen. Graden av självständighet, förmågan att färdigställa ett arbete inom givna tidsramar och förmågan att självständigt utföra informationssökning i fysiska och virtuella bibliotek hör till studentens arbetsprocesser och kan rimligtvis inte bedömas utifrån produkten examensarbete. Målen att kunna identifiera ett eget behov av ytterligare kunskap för att utveckla sin kompetens samt att kritiskt granska andra studenters arbeten är mål som vanligtvis examineras under ventilerings/opposition av examensarbeten, och underlag för prövning av dessa mål finns inte nödvändigtvis i själva arbetena.

Erfarenheterna från denna granskning av examensarbeten ger utrymme för metodiska förbättringar och reflektioner kring både bedömningskriterier, bedömargrupp, omdömen och bedömningsunderlag.

Utvärderingens del två: Granskning av utbildningens innehållsliga och progressionsmässiga kvalitet

Utvärderingens andra del bestod av en bedömning av utbildningens kvalitet från nybörjarkursen till och med kandidatkursen med fokus på de enskilda kursernas innehåll och kvalitet, på hur progressionen fortlöper från en nivå till nästa och på hur kurserna på de olika nivåerna tillsammans gör det möjligt för studenterna att uppfylla Högskoleförordningens examensmål. Bedömargruppen bestod av Bärbel Westphal och Christina Rosén, båda universitetslektorer vid Institutionen för språk vid Linnéuniversitetet samt studentrepresentanten Oskar Johansson, vid utvärderingens början vice ordförande med utbildningsansvar vid Humanistiska och teologiska studentkåren (HTS).

Utvärderingens bedömningskriterier, och vilka underlag som var nödvändiga för att kunna bedöma kvaliteten på utbildningen, diskuterades mellan utbildningsledare, ämnesföreträdare och bedömargruppen på ett uppstartsmöte. Bedömargruppen efterlyste också vissa kompletteringar under arbetets gång och genomförde intervjuer med ämnets lärare, studierektor och ett antal studenter.

Bedömningskriterier

Följande bedömningskriterier formulerades som frågor och diskuterades under det första inledande mötet mellan bedömarna och ämnesföreträdarna.

- 1) I vilken mån kan de olika kurserna sägas vara på en rimlig nivå avseende de krav som ställs på språkfärdighet av olika slag, som t ex muntlig färdighet eller skriftlig produktion.
- 2) Hur avspeglar kurserna de akademiska kunskapsmål som kan förväntas ingå i en språkutbildning på akademisk nivå?
- 3) På vilket sätt utvecklas de studerandes förmåga till värdering inom de delmoment som ingår i kurserna?
- 4) Hur motiveras progressionen mellan de olika kurserna avseende språkfärdighet, relevanta kunskaper samt de studerandes värderingsförmåga? Är denna progression rimlig?
- 5) Vittnar studentunderlaget, retentionen och antalet studenter som avslutar sina kurser om ett väl fungerade ämne?
- 6) Har ämnets personal den vetenskapliga och pedagogiska kompetens som är nödvändig för att fullgöra sina uppgifter?
- 7) Genomförs utvärderingar och uppföljningar av dessa på ett sådant sätt att utbildningens kvalitet löpande förbättras?
- 8) Får de studerande ett rimligt antal undervisningstimmar och har de möjlighet till fortlöpande kontakt med lärare vid t ex handledning av uppsatser?

Utöver dessa punkter diskuterades kvalitetsbedömning av förhållandet mellan kursernas innehåll, lärandemål, litteratur, progression och prov/examination. Dessa sistnämnda aspekter blev granskningens huvudfokus, och bedömningskriterierna kunde med fördel

ha varit bättre integrerade i dem. De sakkunniga uppfattade bedömningskriterierna som fördjupande frågor, och det blev uppenbart att skillnaden mellan fokus för granskningen, frågor som bedömarna ska fördjupa sig i och kriterier enligt vilket bedömningen ska ske inte alltid är uppenbar. Betydelsen av en klar avgränsning mellan fokus för utvärderingen och tydliga bedömningskriterier är därför stor.

Bedömningsunderlag

Bedömningsunderlaget skickades till sakkunniggruppen per e-post och bestod av

- ämnets beskrivning av utbildningen (speciellt skrivet för utvärderingen) med 15 exempel på examinationsfrågor
- utbildningens samtliga kursplaner och litteraturlistor
- humanistiska och teologiska fakulteternas examensbeskrivning för filosofie kandidatexamen (som innefattar Högskoleförordningens examensmål)
- schematisk framställning av kursernas behandling av Högskoleförordningens lärandemål
- bedömningskriterier för utvärderingens första del
- bedömning av examensarbeten
- utlåtanden om examensarbeten från de sakkunniga i utvärderingens första del
- kursutvärderingsrapporter för samtliga av de kurser som haft tillräckligt hög svarsfrekvens för att en rapport har sammanställts.

Under arbetet begärde gruppen in följande kompletteringar i underlaget:

- Humanistiska och teologiska studentkårens rapport ”Tomma scheman”
- Information om antal HÅS/HÅP
- Information om antal examina sedan 2012

Under arbetets gång gjordes även bedömningen att intervjuer med undervisande personal och studenter var nödvändiga för att få en adekvat förståelse för utbildningen.

En beskrivning av ämnet, skriven av ämnets studierektor, var en viktig del av bedömningsunderlaget, och bedömarna noterade att det var en värdefull sammanställning som gav dem en snabb och klar inblick i ämnet. Beskrivningen tog upp ämnets struktur, personal, ekonomiska förutsättningar, studenternas förutsättningar, kvalitetsarbete samt en genomgång av kurserna från nybörjarkurs till kandidatkurs. Det är dock viktigt att betona att beskrivningen inte var en självvärdering i strikt bemärkelse. En central skillnad mellan en beskrivning av utbildningen och en självvärdering är att en självvärdering normalt sett tar sin utgångspunkt i utvärderingens bedömningskriterier, vilket då påverkar både strukturen och den bild som självvärderingen ger av utbildningen. Man kan säga att pilotutvärderingens ”konstruktiva länkning” mellan fokus, bedömningskriterier och bedömningsunderlag inte riktigt fungerade, vilket har påverkat processen, beskrivningen av ämnet och även utlåtandets struktur.

Ämnets hemsida fick beröm av bedömarna för att vara mycket överskådlig och användarvänlig.²⁹ Där finns förutom översiktlig information om utbildningsstruktur och kursplan för varje kurs, studiebeskrivning och litteraturlista, information om ämnet, personal och uppsatser. Utbildningarnas hemsidor kan, i utvärderingssyfte, ha olika funktioner. Möjligheterna för bedömargrupper att hämta underlag från hemsidan kan underlätta kontakten mellan ämnet och bedömarna. Hemsidans kvalitet som stöd för studenternas arbete bör också vara en del av granskningen av utbildningen. Hemsidor är viktiga komponenter i lärosätens information till studenter och allmänhet och ingår som kvalitetsindikatorer i ESG.³⁰

Bedömning och åtgärder

Bedömningen av utbildningen landade i ett bra omdöme med konstruktiva förslag till kvalitetsutveckling. I sitt utlåtande diskuterade bedömarna förhållandet mellan kursplaner, studiebeskrivningar, litteraturlistor och provexempel detaljerat för varje kurs. De kommenterade också progressionen mellan nivåerna, studenternas möjligheter till både muntlig och skriftlig övning samt språkvetenskaplig och litteraturvetenskaplig träning. Granskningen fick det fokus som tidigare granskningar av UKÄ och existerande utvärderingsmetoder vid Lunds universitet inte har haft, nämligen en djupdykning i utbildningens innehåll, förhållandet mellan lärandemål, undervisning, litteratur och examination inom varje kurs, och progressionen mellan de olika nivåerna. I sitt utlåtande ger bedömarna konstruktiva förslag till ändringar, såsom införandet av centrala moduler i utbildningen, förslag till revidering av kursplaner och litteraturlistor samt hur olika examinationer bör förhålla sig till den typ av undervisning som erbjuds under kursen. Utvärderingen har upplevts som kvalitetsutvecklande av ämnets företrädare.

Bedömarna har efterlyst tydligare kopplingar mellan kursplan, litteraturlista och provexempel samt tydligare koppling mellan helkurs och utbrutna delkurser i bedömningsunderlaget. Inför framtida utvärderingar bör dessa delar av underlaget ”paketeras” så att det tydligt framgår hur kurserna och deras innehåll förhåller sig till varandra.

Vad gäller de brister i utbildningen som påtalas i utvärderingen är resursbrist och nedskärningar kopplade till de flesta av de kritiska kommentarer som framkommer i bedömningen. Den mest allvarliga brist som lyfts fram är att det saknas en litteraturvetenskaplig delkurs på kandidatkursen, något som karakteriseras som en ”allvarlig nackdel om de studerande förväntas skriva ett självständigt vetenskapligt arbete inom litteraturvetenskap”. Anledningen är kraftiga besparingar och en pensionsavgång för ca 15 år sedan som inte kompenseras, och som lämnade ämnet utan resurser och lärarkompetens att fortsätta med den litteraturvetenskapliga delkurs som på den tiden var en del av utbildningen. Nu är relevant kompetens tillsatt, och ämnet har

²⁹ <http://www.sol.lu.se/tyska/>

³⁰ Se ESG kap 1.8, s.16. <http://uka.se/download/18.2b5bdd71593fab953bdc5ff/1487841879254/ESG-svensk-oversattning.pdf>

tilldelats utvecklingsmedel för att utarbeta en ny delkurs i litteraturvetenskap på kandidat/fördjupningsnivå.

Andra påtalade brister som kan härledas till nedskärningar, och som inte kommer att kunna åtgärdas inom ramen för de resurser som finns för ämnet, är avsaknad av uttalsträning i klassrummet (istället finns elektronisk uttalsundervisning genom programmet *Say after me*). Vidare saknas en delkurs i muntlig kommunikation på grundkursen (den muntliga färdigheten tränas istället i kombination med litteraturundervisning), och grundkursen skulle behöva mer fri textproduktion och inte enbart översättning från svenska till tyska.

Förhållandet mellan slimmade resurser och vilka komponenter som behövs i en utbildning för att studenterna ska tränas tillräckligt för att kunna uppnå lärande- och examensmål är en fråga som mycket sannolikt kommer återkomma i framtida utvärderingar av fakulteternas utbildningar. Det är därför av intresse att på ett smidigt och standardiserat vis inkludera de ekonomiska förutsättningarna för våra utbildningar i utvärderingarna. Diskussioner kring hur vi får fram relevanta data om fakulteternas utbildningars ekonomiska förutsättningar har förts under kvalitetsdialogerna, och det är angeläget att skapa en form av kvalitetsindex som redovisar kontakttid och hur stor del av utbildningsanslaget som de facto går till undervisningen. På så sätt kan man bli medveten om vad olika nyckeltal faktiskt indikerar i varje enskild utbildning.

Vissa av ämnets kursplaner går tillbaka till 2007, och dessa måste uppdateras och revideras båda för att följa den utveckling av kurserna som har skett sedan dess, och för att HT-fakulteternas anvisningar för kursplaner på grund- och avancerad nivå har reviderats och nya moment i kursplanerna har tillkommit. Det gäller även andra ämnen inom HT, och inga utbildningar bör utvärderas med kursplaner som inte har uppdaterats och reviderats. En specifik kvarleva i kursplaner från Bolognainförandet är att det lokala HT-specifika examensmålet för kandidatexamen, ”kunna tillämpa genus-, etnicitets-, och mångfaldsaspekter” uppträder i varje kursplan inom en utbildning, även om det inte examineras i varje kurs.

Ämnet tyska har sedan Bologna-anpassningen haft studiebeskrivningar utöver kursplanerna. Studiebeskrivningarna innehåller beskrivningar av delkurserna, lärandemål, undervisning och examination, i viss mån mer detaljerat än i kursplanen. Bedömarna påpekar att studiebeskrivningarna i förekommande fall är problematiska då de inte överensstämmer med kursplanen för den aktuella kursen eller för att de är för lika, och det kan därför bli svårt för studenterna att avgöra vilket dokument som är det styrande dokumentet. Vi vet inte i nuläget hur många andra ämnen som fortfarande har dessa studiebeskrivningar tillgängliga för studenterna. De ämnen som har det bör försäkra sig om att de stämmer överens med kursplanerna och reflektera kring om de verkligen behövs eller om den information som finns i studiebeskrivningarna istället borde framgå av kursplanen.

Utöver denna noggranna granskning av kursernas innehåll och utbildningens struktur presenterade de sakkunniga en summering av intervjuerna med studenter och lärare. Bedömarna intervjuade tre studenter, varav endast en hade läst tyska. Det bör

karaktiseras som ett misstag i organiseringen av utvärderingen. I framtida utvärderingar bör det vara en självklarhet att de studenter som intervjuas läser eller har nyligen avslutat utbildningen. Bedömarna kunde således inte ställa enbart ämnesspecifika frågor, men pratade om antalet kontakttimmar baserat på HTS-rapporten *Tomma scheman* – om huruvida undervisningen i ämnet upplevdes som tillräcklig, om informationen kring kurserna och kring möjligheter att åka utomlands på studentutbyte var tillräcklig eller ej, undervisningslokalerna, upplevelsen av lärarna och varför de har valt att läsa språk. Intervjun med lärarna kretsade kring möjligheter till kompetensutveckling, samverkan med det omgivande samhället och arbetsmiljö.

Av ovan anförda skäl är det svårt att betrakta denna del av processen som lyckad. Intervjuernas funktion blev i detta fall att vara källa till kunskap om nya aspekter på utbildningen och inte, som tänkt, en bekräftelse på eller fördjupning av det underlag som redan var tillgängligt för bedömarna. Det som kom fram under intervjuerna blev därför inte bekräftat av andra typer av underlag, och det förekommer därför faktafel och sakpåståenden om hur vissa aspekter av utbildningen fungerar som man kan sätta frågetecken vid.

De sakkunniga avslutar sitt utlåtande med att svara på de åtta frågor som tidigare har presenterats som bedömningskriterier (se s. 12-13). På fråga 1-6 var det möjligt för de sakkunniga att göra bedömningar baserade på det skriftliga underlaget de hade fått, där fråga 5 och 6 enbart kunde bedömas utifrån den beskrivning av ämnet som var en del av underlaget. Fråga 7, som handlade om utvärderingar och uppföljningar av dessa, kunde delvis bedömas utifrån de kursutvärderingsrapporter som var en del av det skriftliga underlaget. Till dels var dock denna bedömning baserad på information som kom fram under intervjuerna. Fråga 8 som handlade om antal undervisningstimmar och möjlighet till fortlöpande kontakt med lärare vid handledning, kunde bedömas utifrån HTS-rapporten *Tomma scheman* och information som framkom under intervjuerna. Detta borde ha framgått i det skriftliga underlaget från ämnet.

Som tidigare nämnts bör framtida utvärderingar sträva efter att förse bedömargruppen med ett tydligt fokus för utvärderingen, tydliga bedömningskriterier och skriftligt underlag som täcker in samtliga bedömningskriterier. På så sätt kan student- och lärarintervjuer komma till sin rätt som forum för fördjupning och bekräftelse av det skriftliga underlaget. Att ha med båda skriftligt underlag och intervjuer kan ses på som ett sätt att balansera förhållandet mellan verkligheten såsom den ser ut i formella dokument och statistik och verkligheten som den upplevs av studenter och lärare.

Studentmedverkan i pilotutvärderingen

Studenterna medverkade i utvärderingens andra del. Sammantaget kan man säga att studentmedverkan och studentrepresentation inte fungerade som de borde. Det går att identifiera tre olika alternativ för att förebygga liknande problem i framtiden:

- 1) Representanter från Humanistiska och teologiska studentkåren (HTS) medverkade inte i planeringen av utvärderingen. Detta borde ha skett och HTS är numera representerade i arbetet med att utveckla metoder för utvärdering.

- 2) Dåvarande vice ordföranden för HTS deltog i bedömargruppen, men på grund av otydlig information blev denne aldrig riktigt en del av gruppen och fungerade därför inte som en av tre självständiga granskare. I framtida granskningar blir det viktigt att vara tydlig med studentgranskarens roll i förhållande till resten av sakkunniggruppen samt att man bör sträva efter att få externa studentgranskare som själva läser samma ämne vid annat lärosäte.
- 3) Rekryteringen av studenter till intervjuer med sakkunniggruppen landade i att få av de studenter som deltog i intervjuerna läste tyska på institutionen. Framöver måste denna rekrytering fungera bättre, så att tillräckligt med studenter som läser ämnet finns att intervjua.

Erfarenheter av pilotutvärderingen

Utvärderingen genomfördes med två syften: att få en noggrann genomlysning och bedömning av utbildningen i ämnet tyska och att samla erfarenheter för utveckling av ett innehållsnära sätt att utvärdera kvalitet i denna typ av utbildningar. Förutom att hitta ett bra sätt att utvärdera denna typ av utbildningar kan pilotutvärderingen också tillföra metodutvecklingen för programutbildningar ett fokus på utbildningarnas innehåll.

Pilotutvärderingen visar dock att ett ensidigt fokus på utbildningens innehåll inte upplevdes av bedömarna eller ämnet som tillräckligt för en djup och bred förståelse för utbildningen. I en adekvat metod för kvalitetsutvärdering av utbildning behövs därför ett balanserat fokus på innehåll och kringliggande faktorer, och balans mellan djup och bredd i underlag och självbeskrivning. Bedömarna själva listar ett antal viktiga och intressanta kvalitetsfaktorer som de inte har haft tillräckligt med underlag för att kunna bedöma. Dessa är hur studenter upplever och kan påverka sin utbildning, deras studiemiljö, hur alumner värderar sin utbildning, omfång och kvalitet på lärarnas samverkan med det omgivande samhället, frågor om rättssäker examination samt skillnader mellan campus- och distansundervisning.

Utvärderingen var upplagd så att utvärderingens del 1, dvs. bedömningen av examensarbeten skulle fungera som en förstudie som bedömargruppen i utvärderingens andra del skulle ta med som underlag i sin bedömning. Det blev inte som nämnts så, och de två delarna står kvar som separata utvärderingar. Utgångspunkten var att även om utvärderingen skulle fokusera på utbildningens innehåll fanns behovet av en resultatorienterad bedömning av examensarbeten. Utvärderingens två delar behöver diskuteras vidare. Det borde finnas mer effektiva sätt att kunna fokusera på både innehåll och resultat.

Utvärderingens fokus enbart på grundnivå kan också diskuteras. Det kanske vore mer intressant, särskilt för progression och utbildningarna som helhet, att utvärdera ämnen från grundnivå till och med masterexamen inom ramen för en utvärdering, för att även kunna se på övergångarna mellan utbildningsnivåerna. En utmaning vid ett sådant perspektiv i utvärderingar är att ett antal av masterutbildningarna vid HT är en typ av fristående fortsättning, snarare än en direkt övergång till nästa nivå inom enskilda ämnen.

Pilotutvärderingen har gett värdefulla erfarenheter särskilt vad gäller organisering och ansvarsfördelning. Tydlighet i instruktioner, kriterier och mallar för utlåtanden,

självvärderingar och beskrivningar blir än viktigare när ett antal utvärderingar ska hanteras samtidigt. Bedömggruppen skulle vidare behöva komma med ett preliminärt utlåtande med möjlighet för ämnet att kommentera missförstånd och sakfel innan de lämnar sitt slutliga omdöme. En självklar studentmedverkan och representation samt en tydlig ansvars- och arbetsfördelning mellan Kansli HT, ämnets företrädare och studentkåren är viktigt.

Avslutande kommentarer

Vid HT-fakulteterna pågår ett kontinuerligt kvalitetsarbete. Utbildningarna följs systematiskt och noggrant upp i utvecklings- och kvalitetssäkringssyfte. Nytt för oss är att vi förväntas visa upp ett sammanhållet dokumenterat system för kvalitetssäkring och att detta system ska innehålla utbildningsutvärderingar. Ett formellt uppdrag från universitetsledningen har ännu inte kommit, men genom att titta på de europeiska standarderna och riktlinjerna för kvalitetssäkring, UKÄs nationella kvalitetssäkringssystem samt på Göteborgs universitets policy och Uppsala universitets riktlinjer för kvalitetssäkring och utvärdering, kan man få en relativt klar bild av det arbete vi kommer att åläggas. Vid HT kommer fakultetsledningen och institutionerna fortsatt att arbeta tillsammans för att möta dessa förväntningar och krav på ett sätt som är givande och utvecklande för fakulteternas verksamheter. De årliga kvalitetsdialogerna är en viktig arena för detta samarbete, och därtill också en central del av HT-fakulteternas dokumenterande system för uppföljning och utveckling av utbildningarna. Arbetet med att planera och genomföra utbildningsutvärderingar kommer att utföras inom ramen för årliga kvalitetsdialoger och utbildningsinternat samt genom nämnder, nätverk och styrelser.

Referenser

Dokument

- Ekberg, Åsa, 2017-03-16. Kvalitetssäkringsprojektet. Rapport till projektägaren.
- Hedberg, Erik 2015-09-09 PM. Metod för extern/kollegial standardbedömning av examensarbeten. Huvudområden och examensbenämningar (Dnr U 2017/199)
- Kvalitetsdialoger vid HT-fakulteterna 2017 (Dnr STYR 2017/828)
- Lokal ordning för examina på grund och avancerad nivå vid Lunds universitet (Dnr IG 435518/2006)
- Lunds universitet, Utvärdering av kvaliteten i universitetets utbildningar – en metod och vägledning
Lunds universitet, 2008. Validering av nya program.Handledning.
- Minimikrav vid implementering av LU:s riktlinjer för validering av ej programbaserad utbildning som kan leda till examen (Dnr HT 2011/559).
- Nilsson, Karl-Axel, Direkt kvalitetssäkring, Rapport 2009: 255.
- Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Göteborgs universitet 2016-06-27 (Dnr V 2016/378).
- Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar, 2016-10-25 (Dnr UFV 2015/475).
- UKÄ, 2015. Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG). Översättning av Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), antagna vid ministerkonferensen i Jerevan, maj 2015.
- UKÄ, 2016. Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. Pilotstudie
- UKÄ, 2016. Universitetskanslersämbetets granskningar av lärosätets kvalitetssäkringsarbete. Självvärdering.

Länkar

- Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) i svensk översättning: <http://uka.se/download/18.2b5bddd71593fab953bdc5ff/1487841879254/ESG-svensk-oversattning.pdf>
- Lunds universitets examenavdelnings hemsida: <http://www.lu.se/studera/examen-och-karriar/ansok-om-examen/examina>
- UKÄ, information om pilotgranskning av lärarutbildningar: <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/utbildningsutvarderingar/pilotutvardering-av-lararutbildningar.html>
- Ämnet tyskas hemsida: www.sol.lu.se/tyska/
- UKÄ, information om pilotgranskning av lärosätenas kvalitetssäkringssystem: ¹ <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/granskningar-av-larosatenas-kvalitetssakringsarbete/pilotgranskning-2017.html>
- UKÄ, information om tematiska utvärderingar: <http://uka.se/kvalitet--examenstillstand/tematiska-utvarderingar.html>
- UKÄs redovisning av regeringsuppdraget för kvalitetssystem: <http://uka.se/om-oss/publikationer--beslut/rapporter/rapporter/2016-09-30-nationellt-system-for-kvalitetssakring-av-hogre-utbildning.html>
- UKÄs tidplan för utvärderingar: <http://uka.se/download/18.67f90ad11593fd0dd2db3bc8/1487841880244/tidsplan-granskningar-2017-2022.pdf>